

4. Mangiron C. Game localisation: unleashing imagination with «restricted» translation [Electronic resource]. – Mode of access : www.jostrans.org/issue06/art_ohagan.php

Мельничук О.М., Білюк І.Л.
Житомирський державний університет імені І. Франка

ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАЧ ЯК ВИД ВЕБРЕСУРСУ

Онлайн-перекладачі як вид вебресурсів становлять значний інтерес для наукового дослідження в галузі комп'ютерних наук, лінгвістики та комунікаційних технологій. Ці системи, що використовують передові технології штучного інтелекту та машинного навчання, змінюють спосіб, яким люди взаємодіють на глобальному рівні, долаючи мовні бар'єри та сприяючи міжкультурному обміну.

Ранні системи машинного перекладу базувалися на простих правилах і словникових підходах, де переклад виконувався за допомогою прямих замінів слів із однієї мови на іншу без глибшого аналізу контексту. Проте, з розвитком обчислювальних технологій, особливо з появою нейронних мереж, якість перекладу значно покращилася. Сучасні системи, такі як *Google Translate*, *Microsoft Translator*, *DeepL Translator* та інші, використовують глибокі нейронні мережі для забезпечення більш точного і контекстно-залежного перекладу.

Для поглибленого розуміння онлайн-перекладачів як виду вебресурсів важливо розглянути різні аспекти їхнього функціонування та застосування. Розуміння їхньої класифікації допомагає не тільки у виборі відповідного інструменту для конкретних потреб, але й в оцінці їхнього потенціалу та обмежень у різних контекстах.

За методами перекладу онлайн-перекладачі використовують:

1. Статистичний машинний переклад (SMT), який базується на аналізі великих обсягів двомовних текстових даних для створення статистичних моделей. Ці моделі використовуються для передбачення найімовірніших перекладів на основі вірогідності вживання певних словосполучень та конструкцій в мові призначення. Хоча цей метод може бути ефективним для широких текстів, він часто стикається з проблемами, коли йдеться про контекстуальні нюанси та ідіоматичні вирази.

2. Нейронний машинний переклад (NMT), який використовує складні алгоритми глибокого навчання, зокрема глибокі нейронні мережі, для моделювання перекладу. NMT краще враховує контекст і зв'язки між словами, що забезпечує більш природній та точний переклад. Ці системи здатні самостійно вивчати нові слова та фрази з часом, що робить їх особливо потужними для вирішення складних мовних завдань.

3. Гібридний переклад: гібридні системи перекладу інтегрують кілька технологічних підходів, таких як SMT та NMT, для максимізації точності та ефективності перекладу. Вони спрямовані на усунення обмежень кожного

окремого методу, використовуючи їхні переваги для покращення загальної якості перекладу.

За сферами використання виокремлюють:

1. Загальні перекладачі, які розроблені для забезпечення перекладів на широкий спектр тем і спеціалізацій, від повсякденного спілкування до бізнес-документації. Загальні перекладачі є найбільш поширеними серед користувачів, які шукають швидкий і зручний спосіб перекладу тексту на різні мови.

2. Спеціалізовані перекладачі, які націлені на конкретні галузі (медична, юридична, технічна тощо), забезпечуючи високу точність та використання відповідної термінології. Вони важливі для професіоналів, яким потрібні точні та надійні переклади в межах їхньої спеціалізації.

Первинна функція онлайн-перекладача полягає у точному відтворенні змісту джерела. Однак, вибір відповідних мовних інструментів для забезпечення адекватності перекладу завжди викликає численні дебати серед лінгвістів. А. Янковець розрізняє поняття «еквівалентний переклад» та «адекватний переклад», наголошуючи на їхній відмінності та взаємозв'язку.

За Янковцем, еквівалентність у онлайн-перекладі означає семантичну відповідність, де елемент однієї мови знаходить свій точний відповідник у іншій мові. В той час як адекватність перекладу охоплює ширший спектр якостей, описуючи переклад, що вдало відтворює не лише лінгвістичний зміст, але й культурні та контекстуальні нюанси, забезпечуючи таким чином ефективну міжмовну комунікацію у відповідних умовах. Такий переклад можна вважати «хорошим», оскільки він досягає необхідної повноти в передачі інформації між мовами [1, с. 234].

Уявімо, що ми хочемо перекласти англійську ідіому «*It's raining cats and dogs*» (дуже сильно дощить) на українську мову. Використання прямого, еквівалентного перекладу таким вебперекладачем, як *Google Translate*, може дати результат «Воно дощить котами та собаками», що є семантично вірним, але не передає справжнього змісту фрази у контексті української мови та культури.

На відміну від простого еквівалентного перекладу, адекватний переклад ураховує контекстуальні та культурні аспекти мови призначення. Так, перекладач може адаптувати переклад до українського виразу «Лле як з відра», що вже буде адекватним перекладом, оскільки відтворює не лише лексичне значення, а й враховує сприйняття і розуміння цієї ідіоми в українській мові та культурі.

Проте, при використанні онлайн-перекладача як виду вебресурсів, головною метою часто є отримання базової інформації про джерело, зокрема щодо його жанру та тематики. Зазвичай, користувачами такого роду перекладів є спеціалісти у певних галузях, які або не мають достатнього рівня володіння іноземною мовою, або не можуть витратити багато часу на детальний аналіз об'ємних текстів. Згідно з проведеним аналізом, машинний переклад повністю задовольняє ці потреби, надаючи точну інформацію про жанр та тему матеріалу. Цей вид адекватності в перекладі ми будемо називати «жанрово-тематичною адекватністю», оскільки він відповідає специфічним вимогам користувача щодо визначення загального контексту тексту [2, с. 67].

Припустимо, ви використовуєте онлайн-перекладач для перевірки наукової статті, написаної іспанською мовою, щоб визначити, чи варто вам більш детально опрацювати її для вашого дослідження у галузі біології. Текст оригіналу може містити складні терміни та концепції, такі як «*La fotosíntesis es un proceso biológico de suma importancia*», що перекладається як «Фотосинтез є дуже важливим біологічним процесом».

Однак, через обмеження машинного перекладача, фраза може бути перекладена як «Фотосинтез є великим біологічним процесом». Хоча цей переклад вірно передає загальну ідею, він неправильно відображає ступінь важливості процесу, описуючи його як «великий» замість «дуже важливий». Тим не менше він інтуїтивно дає зрозуміти основну суть матеріалу і прийняти рішення.

Другою важливою функцією машинного перекладу є його здатність швидко визначати, чи варто приділяти подальшу увагу конкретному тексту. У таких ситуаціях перекладач повинен адекватно передати ключову комунікативну ідею оригіналу, надаючи користувачу відносно детальний огляд змісту документа. Це дозволяє швидко зорієнтуватися, чи є текст релевантним до поточних дослідницьких чи професійних потреб.

Оцінка адекватності таких перекладів включає аналіз типів помилок, які можуть виникати під час машинного перекладу. Важливо звертати увагу на помилки, щоб зрозуміти, наскільки вони впливають на загальне розуміння перекладеного тексту. Наприклад, якщо помилка змінює фундаментальний зміст інформації або вводить в оману щодо ключових фактів, це може серйозно вплинути на рішення про подальше використання тексту. Такий аналіз допомагає виявити, чи машинний переклад виконує своє основне завдання як інструмент первинної оцінки тексту [3, с. 160].

Отже, онлайн-перекладачі значно спрощують первинне ознайомлення з текстами іншомовного походження, забезпечуючи швидкий доступ до жанрової та тематичної інформації, а також допомагаючи вирішити, чи варто займатися подальшим аналізом тексту. Однак, необхідно уважно оцінювати точність таких перекладів, особливо коли помилки можуть суттєво вплинути на розуміння та використання перекладеного матеріалу у специфічних дослідницьких або професійних контекстах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Янковець А. Особливості використання машинного перекладу в умовах професійної підготовки майбутніх перекладачів / А. Янковець // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – 2012. – Вип. 25. – С. 233-236. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2012_25_80.A
2. Сітко А., Струк І. Перекладацька неточність у перекладі фахового контенту веб-сайтів / А. Сітко, І. Струк // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – К.: Університет «Україна», 2018. – Вип. 37. – С. 67-74.
3. Okpor M. Machine translation approaches: issues and challenges / M. Okpor // International Journal of Computer Science Issues (IJCSI). – 2014. – Vol. 11(5). – P. 159-165.